

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<u>ΜΕΘΟΔΟΣ PROJECT.....</u>	<u>2</u>
<u>ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....</u>	<u>2</u>
<u>(ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ.....</u>	<u>2</u>
<u>ΣΧΕΔΙΟ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ.....</u>	<u>2</u>
<u>ΒΙΩΜΑΤΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ).....</u>	<u>2</u>
<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....</u>	<u>2</u>
<u>ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΑΣΑΦΗΣΕΙΣ.....</u>	<u>2</u>
<u>α) Το νομικό πλαίσιο στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.....</u>	<u>2</u>
<u>β) Η Έρευνα Δράσης στη μέθοδο Project</u>	<u>3</u>
<u>ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1998-1999. 5</u>	<u>5</u>
<u>Καταμερισμός εργασίας:.....</u>	<u>5</u>
<u>1ο βήμα: Διαμόρφωση της τάξης (θρανία καρέκλες) σε σχήμα Π ή κύκλο.</u>	<u>5</u>
<u>2ο βήμα: Αφού γίνει σύντομη ενημέρωση για το πρόγραμμα σταδιοδρομίας (το χρόνο και τους στόχους του, την διάρκεια του), τα μέλη ενθαρρύνονται να παρουσιασθούν στην ομάδα (παρουσιάζονται και οι εκπαιδευτικοί), και να δηλώσουν το τι θέλουν να κάνουν σε αυτή την δραστηριότητα και τι περιμένουν να αποκομίσουν από αυτή.....</u>	<u>6</u>
<u>3ο βήμα: Στη φάση αυτή τα μέλη της ομάδας (μαθητές) εκφράζουν τα συναισθήματά τους, που δεν θα τολμούσαν να εκφράσουν αν ήταν μόνοι.</u>	<u>6</u>
<u>4ο βήμα: Στη φάση αυτή συζητήσαμε τον χρόνο που θα συναντιέται η ομάδα σε εβδομαδιαία βάση και τους κανόνες που θα την διέπουν καθώς και το συνολικό χρόνο μέσα στον οποίο πρέπει να ολοκληρωθεί η δραστηριότητα μας.</u>	<u>8</u>
<u>5ο βήμα: Η Υλοποίηση του Σχεδίου Εργασίας (Project).....</u>	<u>8</u>
<u>6ο βήμα: Καταμερισμός των έργων</u>	<u>9</u>
<u>ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΚΕΨΕΙΣ.....</u>	<u>11</u>
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....</u>	<u>13</u>

**Μέθοδος PROJECT
ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
(ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ
ΣΧΕΔΙΟ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ
ΒΙΩΜΑΤΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ)**

Εισαγωγή

Η Μέθοδος PROJECT παρουσιάζεται μέσα από ένα πρόγραμμα Αγωγής Σταδιοδρομίας από την πλευρά της εργασίας με ομάδες¹ και όχι μόνο από την πλευρά της εκπαιδευτικής διαδικασίας που στοχεύει στην επίτευξη γνωστικών στόχων. Αν και πολλές φορές οι δύο διαδικασίες εμπλέκονται, ο κυρίως στόχος της εργασίας με ομάδες είναι η ανάπτυξη του μαθητή και η εξάσκηση του σε διαδικασίες συνεργασίας και η ανάπτυξη της αυτοεκτιμής του μέσα από ομαδικές διεργασίες.

Η Μέθοδος PROJECT μπορεί να περιλαμβάνει ένα πρόγραμμα μερικών διδακτικών ωρών έως μια δραστηριότητα που διαρκεί μια ολόκληρη σχολική χρονιά.

Το πιο κάτω PROJECT υλοποιείται καθόλη την διάρκεια της σχολικής χρονιάς στα πλαίσια προγράμματος Αγωγής Σταδιοδρομίας και στοχεύει στο να εκπαιδεύσει τους εμπλεκόμενους μαθητές/τριες σε τεχνικές Κοινωνικής Έρευνας με χρήση Ερωτηματολογίου και **όχι μόνο**.

Εννοιολογικές Διασαφήσεις

α) Το νομικό πλαίσιο στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

¹ Η μέθοδος εργασίας με ομάδες χρησιμοποιείται από ειδικούς σε πολλά επαγγέλματα. Και όμως δεν αναγνωρίζουν όλοι την εργασία με ομάδες σαν βασική κοινή διεργασία. Οι διάφορες ειδικότητες την χαρακτηρίζουν σαν ομαδική θεραπεία, εργασιοθεραπεία, δυναμισμός ομάδας, ψυχόγραμμα, κοινωνιόγραμμα, κλινική ομαδική εργασία, κοινωνική εργασία με ομάδες, ομαδική συμβουλευτική και με πολλούς άλλους όρους που συνήθως εφευρίσκει ένας ικανός ή μια ομάδα επιστημόνων.

Όσο αναφορά στα **Προγράμματα Αγωγής Σταδιοδρομίας** στο πλαίσιο των σχολικών δραστηριοτήτων αναφέρεται:

Η Αγωγή σταδιοδρομίας ορίστηκε ως διακριτή λειτουργία σχολικών δραστηριοτήτων με την Υ.Α Γ2/455/ 7-2-00) (ΦΕΚ 161 τ. Β΄, 16-2-00) η οποία συμπληρώνει την τη βασική Υ.Α Γ2/ 455?7-2-92 όπου για πρώτη φορά ορίζεται ο θεσμός, οι κατηγορίες, το περιεχόμενο και ο τρόπος υλοποίησης των σχολικών δραστηριοτήτων.

Κύριος σκοπός της Αγωγής Σταδιοδρομίας, ιδωμένος στο γενικότερο πλαίσιο του θεσμού Συμβουλευτικής- Επαγγελματικού Προσανατολισμού, είναι η στήριξη των μαθητών στα διάφορα στάδια ανάπτυξής τους, στην προσπάθεια τους να διερευνήσουν θέματα που σχετίζονται με την σταδιοδρομία τους (την εκπαιδευτική, επαγγελματική, κοινωνική κ.α) και να πάρουν σχετικές αποφάσεις οι οποίες θα τους ικανοποιούν και θα είναι κάθε φορά ανάλογες με τα προσωπικά τους κριτήρια, προτεραιότητες και ιεραρχήσεις.

Η αγωγή Σταδιοδρομίας έρχεται να υποστηρίξει την εφαρμογή του θεσμού της Συμβουλευτικής και του Επαγγελματικού προσανατολισμού στην εκπαίδευση, διευρύνοντας τους τρόπους εφαρμογής του σε τοπικό επίπεδο, περιφερειακό και εθνικό. Παράλληλα έρχεται συμπληρωματικά να ανταποκριθεί στις αυξημένες ανάγκες για ενεργοποίηση, κριτική προσέγγιση και συμμετοχή του ίδιου του ατόμου σε θέματα που είτε βραχυπρόθεσμα είτε βραχυπρόθεσμα είτε μακροπρόθεσμα, το αφορούν άμεσα και σχετίζονται με την ζωή του.

Στο πλαίσιο υλοποίησης προγραμμάτων Αγωγής Σταδιοδρομίας στα Γυμνάσια, Ενιαία Λύκεια και ΤΕΕ της χώρας είναι δυνατόν να αναπτυχθούν δράσεις που αφορούν τους παρακάτω θεματικούς άξονες:

...

ε) Θέματα που αφορούν στην ανάπτυξη ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΖΩΗΣ και απαραίτητων Δεξιοτήτων για την διαχείριση Σταδιοδρομίας, της Αυτογνωσίας, της Κριτικής Πληροφόρησης κ.α (π.χ καλλιέργεια δεξιοτήτων σχετικών με: διαπολιτισμική επικοινωνία, συνεργασία με ομάδα, προσωπική ανάπτυξη, επίλυση προβλημάτων, γραπτό και προφορικό λόγο, χρήση νέας τεχνολογίας, εφαρμοσμένη έρευνα, χρήση πηγών και ανθρωπίνου δικτύου πληροφόρησης, κ.α).

β) Η Έρευνα Δράσης στη μέθοδο Project

Έρευνα Δράσης, όπως αναφέρεται στο Βάμβουκα, 2002, σελ 90. είναι μια επιτόπια έρευνα, που έχει σκοπό την ψυχοκοινωνική αλλαγή. Στηρίζεται στην εξής αρχή του K. Lewin. (1870- 1947): «Δε θέλουμε

δράση χωρίς έρευνα και έρευνα χωρίς δράση». Η έρευνα δράσης αποβλέπει κυρίως στη λύση των πρακτικών ανησυχιών των προσώπων που βρίσκονται σε προβληματική, στη διάγνωση των παραγόντων της κατάστασης αυτής, στη συμμετοχή των μελών της ομάδας που προβληματίζονται στην αντιμετώπιση της, στη συγκέντρωση του αναγκαίου υλικού από τα μέλη της ομάδας και την εκτέλεση των απαραίτητων πειραματισμών.

Η έρευνα δράσης είναι εφαρμοσμένη κυρίως στο κοινωνικό επίπεδο και επομένως στην εκπαίδευση. Αρνείται την εμπειρική και ορθολογική διαδικασία και εμμένει κυρίως στη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών. Στόχος της είναι η ενεργοποίηση της ομάδας, ώστε να δώσει λύσεις – γνώσεις χρήσιμες που μπορεί να γενικευτούν. Η έρευνα αυτή έχει χαρακτηριστικά διαλεκτικό και συμμετοχικό. Ο ερευνητής/εκπαιδευτικός παίζει διττό ρόλο ενεργεί σαν υποκείμενο και σαν αντικείμενο. Είναι μέλος της ομάδας που ενεργεί, αλλά συγχρόνως εργάζεται σαν ερευνητής. Αξιολογεί και αξιολογείται, γιατί είναι υπεύθυνος για το αποτέλεσμα και μπλεγμένος στη διαδικασία του προϊόντος. Τα υποκείμενα μεταβάλλονται σε πράκτορες κοινωνικής ή εκπαιδευτικής αλλαγής.

Οι γενικοί χαρακτήρες της έρευνας δράσης μπορούν να παρουσιασθούν συνοπτικά ως εξής:

- Εμφάνιση του προβλήματος στην ομάδα, η οποία το ορίζει, το αναλύει και το λύνει.
- Τελικός σκοπός της έρευνας δράσης είναι ο μετασχηματισμός της κοινωνικής πραγματικότητας και η βελτίωση των όρων ζωής των ατόμων που μετέχουν σε αυτή. Με την έρευνα δράσης ευεργετούνται τα μέλη της κοινότητας.
- Τα μέλη της ομάδας συμμετέχουν πλήρως και ισότιμα στην ερευνητική διαδικασία. Δεν έχουν εξουσία το ένα πάνω στο άλλο.
- Η ερευνητική επιτρέπει στα άτομα – υποκείμενα να συνειδητοποιήσουν τις δυνατότητες και τις ικανότητές τους να ερευνήσουν και να εξελιχθούν.
- Η συμμετοχή των μελών διευκολύνει την ακριβή και αυθεντική ανάλυση της εκπαιδευτικής πραγματικότητας.
- Ο ερευνητής είναι ένας δεσμευμένος μέτοχος της διαδικασίας, που αγωνίζεται και συμμετέχει, αντί να «αποστασιοποιείται».

Τα υποκείμενα συνειδητοποιούν τις στάσεις, τους ρόλους, τις προτιμήσεις, τις έλξεις και τις αποστροφές τους και οδηγούνται έτσι στην τροποποίηση της συμπεριφοράς τους. Ο ερευνητής/εκπαιδευτικός συμμετέχοντας, αλλάζει, αλλά γίνεται και υπεύθυνος δημιουργός, υποδείχνει την αναγκαία αναδόμηση της ομάδας, του δείγματος του πληθυσμού, για

την πιο ευνοϊκή ανάπτυξη των προσώπων και την αμοιβαία προσαρμογή τους στο πλαίσιο άσκησης της δραστηριότητάς τους.

Υλοποίηση προγράμματος Αγωγής Σταδιοδρομίας την περίοδο 1998-1999.

Μέρος: Ε. Π. Λ. Κορυδαλλού (τώρα 5^ο Ενιαίο Λύκειο Κορυδαλλού)

Εκπαιδευτικοί: α) Βενέτης Σταμάτης: Κοινωνιολόγος ΠΕ10

β) Βάμβουρα Κωνσταντίνα Κοινων. Λειτουργός. ΠΕ 12

Μαθητές: 10 μαθήτριες του Τμήματος Ειδίκευσης Κοινωνικής Πρόνοιας (ΤΕ7)

Θέμα: Η ΠΡΟΣΔΟΚΙΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ.

Χρόνος: 150 διδακτικές ώρες κατανομημένες ανά δίωρο κάθε βδομάδα μετά το πέρας των μαθημάτων.

Καταμερισμός εργασίας:

Α. εκπαιδευτικός: I) Επιστημονική στήριξη της ομάδας II) διαχείριση προβλημάτων που πιθανόν να παρουσιαστούν στα μέλη μέσα στην ομάδα.

Β. Εκπαιδευτικός: I) Οργάνωση των συναντήσεων με την ομάδα, II) με φορείς που χρειάζεται να επικοινωνήσει η ομάδα εκτός και εντός σχολείου, III) οργάνωση και παρουσίαση της εργασίας της ομάδας στην εκπαιδευτική ή και ευρύτερη κοινότητα, IV) καθώς και της μορφής της αξιολόγησης (και Αυτό- αξιολόγησης) με το τέλος του προγράμματος.

1^ο βήμα: Διαμόρφωση της τάξης (θρανία καρέκλες) σε σχήμα Π ή κύκλο.

Στόχος να κάθονται όλα τα μέλη με τέτοιο τρόπο ώστε να έχουν πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία και να μην ξεχωρίζει κάποιος συμπεριλαμβανομένων και των εκπαιδευτικών σε θέση που να δηλώνει εξουσία.

Η μαθητές συμμετέχουν στην διαμόρφωση του χώρου και γίνεται συζήτηση για το πώς αισθάνονται με το νέο τρόπο που είναι διαμορφωμένη η τάξη.

Στην συγκεκριμένη ομάδα δύο μαθήτριες εξέφρασαν την προτίμηση τους στον παραδοσιακό τρόπο διαμόρφωσης της τάξης και ανέφεραν ότι αισθανόντουσαν λίγο άβολα.

2° βήμα: Αφού γίνει σύντομη ενημέρωση για το πρόγραμμα σταδιοδρομίας (το χρόνο και τους στόχους του, την διάρκεια του), τα μέλη ενθαρρύνονται να παρουσιασθούν στην ομάδα (παρουσιάζονται και οι εκπαιδευτικοί), και να δηλώσουν το τι θέλουν να κάνουν σε αυτή την δραστηριότητα και τι περιμένουν να αποκομίσουν από αυτή.

Είναι σημαντική η διαχείριση του χρόνου ομιλίας των μελών ώστε να ενθαρρυνθούν να συμμετέχουν μέλη που δεν συμμετέχουν πολύ και να περιοριστούν μέλη που μονοπωλούν την συζήτηση. Η προσεκτική ακρόαση και η παρατήρηση στο στάδιο αυτό (και στα επόμενα στάδια) είναι σημαντική. Η είσοδος του καθηγητή εμπνευστή (εμπνευστή) στην αλληλεπίδραση της ομάδας είναι αποτελεσματική μόνο όταν ξέρη πάρα πολύ καλά τις διαπροσωπικές σχέσεις που υπάρχουν μέσα στην ομάδα, όταν τις καταλαβαίνει τόσο, όσο καταλαβαίνει τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των μελών. (Wilson, 1960)

Η διαδικασία αυτή βοηθά και τον εκπαιδευτικό να μάθει και να κατανοεί τον ανθρώπινο δυναμισμό όπως εκδηλώνεται σε ομαδικές καταστάσεις.

3° βήμα: Στη φάση αυτή τα μέλη της ομάδας (μαθητές) εκφράζουν τα συναισθήματα τους, που δεν θα τολμούσαν να εκφράσουν αν ήταν μόνοι.

Τα συναισθήματα αυτά μπορεί να είναι και αρνητικά. Η μετάθεση και η προβολή εχθρότητας είναι μηχανισμοί που ο άνθρωπος ανέπτυξε για να απολυτρωθεί από την πίεση που γενούν τα ανάμεικτα συναισθήματα που αγάπης και μίσους, που είναι φυσικό να έχει. Το υπερεγώ των ανθρώπων έχει δημιουργήσει πολιτιστικές αρχές που απαγορεύουν την έκφραση αρνητικών συναισθημάτων και βραβεύουν κοινωνικά την έκφραση θετικών συναισθημάτων. Αλλά τα συναισθήματα δεν μπορεί να καταπιεστούν να καταπιεστούν ολότελα. Καταπιέζονται για λίγο μόνο, για να ξαναφανούν με διαφορετική μορφή. Το άτομο μεταχειρίζεται την ομάδα όχι μόνο για να εκφράσει τα εχθρικά συναισθήματα αλλά και να εκφράσει τα συναισθήματα αγάπης και στοργής. Στις πιο πολλές ομάδες κύριο χαρακτηριστικό είναι η φιλική διάθεση ανάμεσα στα μέλη. Όταν κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει η ομάδα τείνει σε διάλυση γιατί η άνθρωποι δεν μπορούν να κρατήσουν μεγάλες περιόδους εχθρότητας. (Wilson, 1962, σελ. 73-74).

Η βοήθεια που δίνουμε στα μέλη και στην ομάδα να εκφράσουν εχθρότητα με τρόπο δημιουργικό είναι πολύπλοκη ενέργεια που έρχεται ως τελικό αποτέλεσμα όλων όσων συμβαίνουν στην ομάδα κι όχι όσων κάνει ο εκπαιδευτικός εμπνευστής

Στην συγκεκριμένη ομάδα οι μαθητές εκφράστηκαν αρνητικά για τους καθηγητές τους που τους έκαναν το μάθημα του ΣΕΠ τόσο στο γυμνάσιο όσο και στο λύκειο, για το περιεχόμενο του μαθήματος του ΣΕΠ και γενικά για την χρησιμότητα του μαθήματος. Μερικοί εξέφρασαν και αρνητικά συναισθήματα σε σχέση με συναδέλφους εκπαιδευτικούς που δεν είχαν άμεση σχέση με το μάθημα του ΣΕΠ αλλά με προσωπικά σχολικά βιώματα των μαθητών.

Τελικά αποφασίσαμε να δούμε αν αυτές οι απόψεις που εκφράστηκαν τις συμεριζόταν η πλειοψηφία των μαθητών του σχολείου ή ήταν μίας τυχαίας μειοψηφίας ή και μεμονωμένες προσωπικές απόψεις των συγκεκριμένων μαθητών και αναθέσαμε σε ένα μέλος τις ομάδας να τις καταγράψει για να τις αξιοποιήσουμε αργότερα.

Ο εμπυχωτής/εκπαιδευτικός σε αυτή τη φάση πρέπει να είναι ικανός να ξεχωρίζει ανάμεσα στην συμπεριφορά που προέρχεται από διαφορετικά έθιμα και στη συμπεριφορά που προέρχεται από βασικά αισθήματα εχθρότητας. Είναι δική του ευθύνη να βοηθήσει τα μέλη να εκφράσουν την εχθρότητα τους εποικοδομητικά. (Wilson, 1962).

Η ηλικία των μελών της ομάδας είναι 18+ και βρίσκονται περισσότερο κοντά στην ηλικιακή ομάδα των ενήλικων νέων παρά σε αυτή των εφήβων. Οι ομάδες σ' αυτή την ηλικιακή ομάδα είναι πιο ώριμες και παρ' όλο που έχουν μικρή πείρα προγραμματισμού, ενδιαφέρονται για το ίδιο το περιεχόμενο του προγράμματος, για το οποίο έχουν και κάποια ικανότητα να το καταρτίζουν και να το εκτελούν. (Wilson, σελ. 192). Τα κύρια ενδιαφέροντα τους είναι σύμφωνα με την Εξελικτική Ψυχολογία, σχετίζονται με την διαμόρφωση της κοσμοθεωρίας τους, τα διάφορα επαγγέλματα και το θέμα του γάμου, επομένως έλκονται από δραστηριότητες που δημιουργούν ευκαιρίες επαφής με το άλλο φύλο.

Η συγκεκριμένη ομάδα αποτελούμενη αποκλειστικά από κορίτσια του τμήματος ειδίκευσης κοινωνικής πρόνοιας, είναι αναμενόμενο που διάλεξε ένα θέμα που συνδέεται με τον επαγγελματικό προσανατολισμό και γενικότερα με την διαμόρφωση κοσμοθεωρίας τους.

Η καριέρα ή το επαγγελματικό σχέδιο ζωής απασχολεί ιδιαίτερα το νέο άνθρωπο. Εντάσσεται στο γενικότερο σχέδιο ζωής του, το οποίο τώρα αποσαφηνίζει και συμπληρώνει με νέα στοιχεία. Γενικά η επιλογή πρέπει λεχθεί πως έχει σχέση με την αγορά εργασίας, που είναι άμεσος καρπός των κοινωνικό-οικονομικών και πολιτιστικών πλαισίων. Στη συνέχεια επηρεάζεται από τις οικογενειακές δυνατότητες και αντιλήψεις, καθώς και από τα προσωπικά του κίνητρα και κριτήρια που διαμορφώνει. Μπορούμε να δούμε δύο στάδια επαγγελματικής προσαρμογής: Α) το στάδιο που έχει σχέση με την πρώτη επιλογή σπουδών και Β) και το

στάδιο που χαρακτηρίζεται από την σκληρή δοκιμασία του ονείρου πάνω στην πραγματικότητα. (Κοσμόπουλος, 1999, σελ. 333).

4° βήμα: Στη φάση αυτή συζητήσαμε τον χρόνο που θα συναντιέται η ομάδα σε εβδομαδιαία βάση και τους κανόνες που θα την διέπουν καθώς και το συνολικό χρόνο μέσα στον οποίο πρέπει να ολοκληρωθεί η δραστηριότητα μας.

Οι μαθητές συμφώνησαν να συναντιόμαστε κάθε Δευτέρα μετά το τέλος του σχολικού προγράμματος και μερικές φορές να παραχωρεί η συνάδελφος εκπαιδευτικός την τελευταία ώρα από το μάθημα της, αν είχαν προχωρήσει στην ύλη ικανοποιητικά. Ακόμα στο αίτημα, η δραστηριότητα στην Αγωγή Σταδιοδρομίας να αντικαταστήσει την τελική πτυχιακή, που έπρεπε να κάνουν οι μαθητές στο τέλος της σχολικής χρονιάς., απαντήσαμε αρνητικά, αν και αφήσαμε ανοικτό το ενδεχόμενο σε περίπτωση που το επίπεδο της ήταν πολύ υψηλό να την συνυπολογίσουμε στην πτυχιακή τους ή να πάρουν παρόμοια θέματα στις πτυχιακές τους με αυτά που θα είχαν δουλέψει στην Αγωγή Σταδιοδρομίας. Ακόμα συμφωνήσαμε ότι σε κάποιες έκτατες περιπτώσεις θα συναντιόμαστε εκτός σχολείου και θα αφιερώναμε προσωπικό μας χρόνο για τους σκοπούς του προγράμματος.

Τα μέλη πρέπει να βοηθούνται να προϋπολογίζουν το χρόνο τους. Πρέπει να μάθουν να υπολογίζουν το χρόνο που χρειάζεται για κάθε εκδήλωση που προτείνουν, πριν καταπιαστούν μαζί της. (Wilson, 1962).

5° βήμα: Η Υλοποίηση του Σχεδίου Εργασίας (Project)

Αφού καταγράψαμε όλες τις απόψεις μας για το για το πώς επηρεάζονται οι επαγγελματικές επιλογές των μαθητών, και τις διατυπώσαμε σε ερωτήσεις κλειστού τύπου για να συμπεριληφθούν σε ερωτηματολόγιο, κατόπιν υπόδειξης μου, το κάθε μέλος πήρε από μία ερώτηση και την έδωσε δοκιμαστικά σε ένα μικρό αριθμό φίλων του ώστε από τις παρατηρήσεις των ερωτώμενων να γίνουν οι κατάλληλες διορθώσεις, ώστε να είμαστε σίγουροι, ότι ο τρόπος διατύπωσης του είναι κατανοητός στους συμμαθητές τους και ρωτάνε αυτό που θέλουν να ρωτήσουν. Επίσης στο διάστημα αυτό έθεσα το θέμα του κατά πόσο αυτό που σκοπεύουμε να κάνουμε έχει κάποια χρησιμότητα και κατά πόσο δικαιολογεί κατά την γνώμη τους το χρόνο που διατίθεται για τη δραστηριότητα αυτή, τα έξοδα για την εκτύπωση της εργασίας μας και την υπερωριακή απασχόληση των εκπαιδευτικών.

Τις όποιες σκέψεις και απόψεις διατυπώθηκαν ανέλαβε να τις καταγράψει μία μαθήτρια και με βάση αυτές να φτιάξει την εισαγωγή της έρευνας, τους σκοπούς και τους στόχους και γενικότερα να μας πείσει για την

αναγκαιότητα της και την πρακτική χρησιμότητα της. Ένας από τους στόχους που αναφέρθηκε είναι να διαπιστωθεί σε ποια σημεία χρειάζεται βελτίωση ο τρόπος διδασκαλίας του ΣΕΠ, ώστε να ανταποκρίνεται πληρέστερα στις προσδοκίες των μαθητών, και αν αρκεί μια διδακτική ώρα μαθήματος ΣΕΠ για να ικανοποιηθούν τις ανάγκες των μαθητών.

6° βήμα: Καταμερισμός των έργων

Αφού είχαμε ετοιμάσει τα ερωτηματολόγια μας και ξεκαθαρίσει τι θα ρωτούσαμε και τι απαντήσεις προσδοκούσαμε να πάρουμε τέθηκε το θέμα για το τι είχε γραφεί για αυτό το θέμα από άλλους που πιθανόν είχαν ασχοληθεί με το ίδιο θέμα. Μάλιστα αποφασίσαμε κάθε μαθήτρια να αναλάβει να επισκεφθεί μία διαφορετική βιβλιοθήκη και να καταγράψει ότι υπάρχει για το θεματικό περιεχόμενο μίας τουλάχιστον ερώτησης. Η βιβλιογραφική παρουσίαση του θέματος θα αποτελούσε την πτυχιακή της εργασία και θα έδινε και μία περίληψη που θα αποτελούσε το θεωρητικό κομμάτι της έρευνας. Μία μαθήτρια θα αναλάμβανε να ενοποιήσει όλες αυτές της περιλήψεις σε ενιαίο κείμενο.

Χρησιμοποιώντας τον ειδικό: Ο ειδικός είναι πρόσωπο που με την εμπειρία, τις δεξιότητες και την προσωπικότητα του, μπορεί να πλατύνει τους ορίζοντες των μελών της ομάδας. Είναι αυθεντία με ειδική εκπαίδευση σε ένα τομέα. Μπορεί να είναι κάτοικος της κοινότητας, που η ελεύθερες ασχολίες τους κινούν το ενδιαφέρον των μελών ή που οι εμπειρίες τους τα γοητεύουν. Όμως πρέπει ο εμπνευστής εκπαιδευτικός στην συγκεκριμένη προσέγγιση Αγωγής Σταδιοδρομίας (Έρευνα Δράσης), που αναφέρεται εδώ, να έχει πάντα στο νου του, πρέπει και να μη ξεχνάει ότι τα μέλη καθορίζουν το πρόγραμμα και ότι πρέπει να εργασθεί μαζί τους. (Wilson, 1962)

Ο εκπαιδευτικός ως ειδικός: Στην περίπτωση αυτή η πρώτη δουλειά του εμπνευστή είναι να διδάξει ή να διευθύνει τη δραστηριότητα.

Στην συγκεκριμένη περίπτωση χρησιμοποιήσαμε τη σχολική βιβλιοθήκη και δίδαξα το πώς γίνεται η αποδελτίωση της βιβλιογραφίας σε κάποιο θέμα. Οι μαθήτριες έκαναν δοκιμαστική εφαρμογή στην συγκεκριμένη δεξιότητα σε σχέση με το θέμα που είχαν αναλάβει να παρουσιάσουν και απαντήθηκαν οι όποιες απορίες και συνεργασία με την συνάδελφο εμπνευστή επέλεξαν τις βιβλιοθήκες που θα χρησιμοποιούσαν για να συλλέξουν το υλικό τους.

7° βήμα: στο στάδιο αυτό έγινε η επιλογή του αντιπροσωπευτικού δείγματος των μαθητών του σχολείου και μας απασχόλησαν θέματα σχετικά με το πώς θα μοιρασθούν τα ερωτηματολόγια και το πώς θα συγκεντρωθούν.

Η εμπειρία από τις δοκιμαστικές συμπληρώσεις ερωτηματολογίων έκανε διστακτικές τις μαθήτριες στο προσωπικό και απευθείας μοίρασμα των ερωτηματολογίων και αποφασίσαμε τα ερωτηματολόγια να μοιραστούν μέσω καθηγητών του σχολείου στην ώρα του μαθήματος τους, να συμπληρωθούν επιτόπου και να τα συγκεντρώσουν οι ίδιοι οι καθηγητές.

Για την υλοποίηση αυτής της διαδικασίας, η συνάδελφος πείρε την έγκριση της διευθύντριας του σχολείου και εντόπισε τους καθηγητές που θα ήθελαν να βοηθήσουν στη διαδικασία αυτή. Ζητήσαμε όμως από τις μαθήτριες να επισκεφθούμε την διεύθυνση του σχολείου σαν ομάδα και κάποιιοι να αναλάβουν να δώσουν διευκρινήσεις στους συμμαθητές τους στο μοίρασμα των ερωτηματολογίων στις τάξεις.

Τα περισσότερα μέλη της ομάδας δεν αισθανόντουσαν άνετα στην υλοποίηση αυτού του σταδίου και απέφευγαν να αναλάβουν πρωτοβουλία. Τελικώς δύο μαθήτριες από αυτές που είχαν συμμετέχει λιγότερο προθυμοποιήθηκαν να το υλοποιήσουν. Συμφωνήσαμε η επίσκεψη στην διεύθυνση να γίνει με όλη την ομάδα και οι καθηγητές μαζί. Στην πρώτη επίσκεψη σε τάξη να συνοδεύονται από ένα από τους δύο εμπυχωτές καθηγητές. Οι υπόλοιπες επισκέψεις θα μοιραζόντουσαν από τις δύο εθελόντριες μαθήτριες συνοδευόμενες και από ένα άλλο μέλος της ομάδας το οποίο όμως δεν θα μιλούσε και απλώς θα παραβρισκόταν στη τάξη που θα δινόταν το ερωτηματολόγιο.

8^ο βήμα: Δύο μαθήτριες ανέλαβαν να επεξεργασθούν τα ερωτηματολόγια και με την βοήθεια συμμαθητών τους από τον κλάδο 10 (γραφικών τεχνών) τα παρουσίασαν με μορφή ιστογραμμάτων. Μια μαθήτρια σε συνεργασία μαζί μου διατύπωσε γραπτά τα συμπεράσματα της έρευνας.

Σε σχέση με την ερευνητική υπόθεση της ομάδας ότι «το ΣΕΠ είναι ένα μάθημα που δεν διδάσκεται από τους καθηγητές και οι μαθητές το περιφρονούν», τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ακριβώς το αντίθετο ότι υπάρχει έντονη συμμετοχή και αυξημένο ενδιαφέρον από τους μαθητές. Παρόλα αυτά το σχολείο ανταποκρίνεται στο ελάχιστο δυνατόν στις προσδοκίες των μαθητών.

9^ο βήμα: Αξιολόγηση Παρουσίαση

Αναζητήσαμε χώρο και εποπτικά μέσα για να κάνουμε τη δοκιμή της παρουσίασης του προγράμματος που υλοποιήσαμε. Τελικά στη δοκιμή παρευρέθησαν δύο εκπαιδευτικοί του σχολείου και η υποδιευθύντρια.

Και οι τρεις μου τόνισαν το πόσο περήφανα φαινόταν να αισθάνονται οι μαθήτριες για το έργο τους.

Η τελική παρουσίαση δεν έγινε ποτέ γιατί είχαμε ξεπεράσει το χρόνο κατά πολύ και το σχολείο είχε περάσει σε διαδικασία προαγωγικών και απολυτήριων εξετάσεων.

Επίλογος συμπεράσματα σκέψεις

Παρόλο που η ομαδική εργασία συνίσταται θερμά από την βιβλιογραφία και ιδιαίτερα την ελληνική, η εφαρμογή της στα σχολικά προγράμματα συνδέεται συνήθως με μία σειρά προβλημάτων. Τέτοια προβλήματα αναπτύσσει η Καμαρινού Δ. στο βιβλίο της Βιωματική Μάθηση στο Σχολείο (2000) στη σελίδες 60- 61 και αναφέρονται παρακάτω:

A) Δημιουργούνται ανταγωνισμοί και προβλήματα συνεργασίας στις ομάδες.

Αυτό είναι εύρημα πολλών ερευνών με αντικείμενο την εισαγωγή της ομαδικής εργασίας στο σχολείο. Το κύριο πρόβλημα είναι η πολυμορφία των κοινωνικών και συναισθηματικών σχέσεων των ατόμων που εμπλέκονται σε μια ομάδα εργασίας, ώστε συχνά, ακόμα και σε φιλικές σχέσεις, υπάρχουν συγκρούσεις.

B) Παραγκωνίζονται οι μετρίοτεροι από τους «καλούς» μαθητές.

Οι έρευνες για την εφαρμογή της μεθόδου Project δείχνουν ότι για να επιτύχουν οι ομάδες τους στόχους τους με μεγαλύτερη ασφάλεια οι μαθητές που έχουν τις περισσότερες γνώσεις και οι ηγετικές φυσιογνωμίες της τάξης αναλαμβάνουν τον προγραμματισμό, την καθοδήγηση και την εφαρμογή των βασικών ενεργειών, με αποτέλεσμα οι άλλοι να περιορίζονται στο ρόλο του εκτελεστή και βοηθού.

Γ) Το κυριότερο πρόβλημα είναι ότι λίγοι τελικά εργάζονται από κάθε ομάδα και οι περισσότεροι αδιαφορούν, με συνέπεια να μη μάθουν.

Αυτό ίσως είναι απόρροια των δύο παραπάνω παραγόντων, εφόσον, όταν τους δίνονται ερωτήματα για ατομική έρευνα, δουλεύουν όλοι με ενδιαφέρον (Καμαρινού, 1995). Αυτό είναι συχνό φαινόμενο που έχει διαπιστωθεί και σε άλλες έρευνες που αφορούν την αξιολόγηση της υλοποίησης προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, όπου οι μαθητές διεξάγουν έρευνα σε ομάδες. Αυτές οι διαπιστώσεις δεν είναι δυσερμήνευτες. Ο χαρακτήρας του ελληνικού σχολείου, που στηρίζεται στη μονόδρομη σχέση ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και στην τάξη και δεν καλλιεργεί σχέσεις συνεργασίας ανάμεσα στους μαθητές, ούτε ανάμεσα σ' αυτούς και στον εκπαιδευτικό, επιτείνει το πρόβλημα. Επιπλέον, επειδή δεν είναι δυνατόν σε ένα πρόγραμμα να επιτευχθούν φιλόδοξοι γνωστικοί στόχοι και ανάπτυξη ερευνητικών ικανοτήτων, ταυτόχρονα με την ανάπτυξη ικανοτήτων συνεργασίας των μαθητών σε ομάδες, πολλοί ερευνητές μέσα από συγκρίσεις διαφορετικών μοντέλων ερευνητικής προσέγγισης ενός ζητήματος από τους μαθητές έχουν καταλήξει στην μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα της ατομικής διαδικασίας, επειδή αντιμετωπίζει τις δυσκολίες της και διενεργεί ο ίδιος όλα τα στάδια της.

Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα αντιμετωπίστηκαν τα πιο πάνω προβλήματα με τη προσαρμογή του ρόλου του εκπαιδευτικού στις ανάγκες

των μελών και της ομάδας παρατηρώντας και ακούγοντας προσεκτικά και ενεργώντας ανάλογα με το τι άκουγα στις συνεδρίες της ομάδας και στις ατομικές συνεδρίες με τις μαθήτριες. Οι ρόλοι εναλλάσσονταν με τους ρόλους του αρχηγού, του εμπυχωτή του συμβούλου που φέρνει την γνώση, την πείρα και τις δεξιότητες για να επηρεάσει την κατάσταση. Πιστεύω, από το αποτέλεσμα, ότι βοήθησα να δημιουργηθεί η ατμόσφαιρά μέσα στην οποία τα μέλη μπορούσαν να εργασθούν ανάλογα με τις ικανότητες τους.

Το πρόβλημα ότι λίγοι εργάζονται από κάθε ομάδα το εξηγώ από το γεγονός ότι πολλά μέλη αποκλείονται από τις δραστηριότητες γιατί έχουν λιγότερες δεξιότητες από άλλους, εκτός αν έχουν γόητρο για άλλους λόγους. Τα μέλη που δεν έχουν δεξιότητες πρέπει να βοηθούνται ή στις συγκεντρώσεις της ομάδας ή σε άλλες ώρες. Ακόμη θεωρώ σημαντικό τα μέλη για την σωστή τους ανάπτυξη να βοηθούνται, να εξασκηθούν στην αρχηγία, εκτός αν υπάρχει ανταγωνισμός για την αρχηγία μέσα στην ομάδα οπότε θα πρέπει να δημιουργηθούν ευκαιρίες και για τα λιγότερα κυρίαρχα μέλη.

Στην προκειμένη περίπτωση δεν εμφανίσθηκαν τέτοιου είδους προβλήματα.. Θεωρώ ότι στη συγκεκριμένη ομάδα δόθηκαν ευκαιρίες εξάσκησης αρχηγίας στα περισσότερα μέλη.

Μόνο αν τα μέλη αποκτήσουν το συναίσθημα εμπιστοσύνης στον εαυτό τους (θετική εαυτοεικόνα) θα μπορέσουν να αναλάβουν την αρχηγία στην ομάδα τους και κατ' επέκταση στην κοινότητα τους.

Στη εφαρμογή του συγκεκριμένου προγράμματος φάνηκε ότι:

- 1. Κάθε δραστηριότητα πρέπει να εκφράζει το αμέριστο ενδιαφέρον της ομάδας.**
- 2. Η δραστηριότητα πρέπει να είναι μέσα στα πλαίσια ικανότητας της ομάδας, παρέχοντας έτσι την ευκαιρία για άμεση ικανοποίηση και φανερή πρόοδο.**
- 3. Η μια δραστηριότητα πρέπει να παροτρύνει σε άλλη σχετική δραστηριότητα.**
- 4. Η δραστηριότητα πρέπει να βοηθά τα μέλη να γίνουν μετέχοντες πολίτες του σημερινού και του αυριανού κόσμου.**

Βιβλιογραφικές αναφορές.

Βάμβουκας, Μ. (2002), *Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική Έρευνα και Μεθοδολογία*, Αθήνα: Γρηγόρης.

Καμαρινού, Δ. (2000) *Βιωματική Μάθηση στο Σχολείο*, Ξυλόκαστρο Καμαρινού

Κοσμόπουλος, Α. (1999) *Ψυχολογία και Οδηγητική της Παιδικής και Νεανικής Ηλικίας*. Αθήνα: Γρηγόρης.

Μαλικιώση, Μ.(1999) *Συμβουλευτική Ψυχολογία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Wilson, G. Ryland G (Μετ. Μουστάκα, Κ.), (1962) *Κοινωνική Εργασία με Ομάδες*. Χ.τ: Μόνιμος Επιτροπή Επιμορφώσεως εις την Κοινωνικήν Εργασίαν εν συνεργασία με το Unitarian Service Committee των Η.Π.Α.